

LIITE 6a: Tilastolliset käsitteet

Rahoituspäätökset

Rahoituspäätös on kirjallinen sitoumus tulevaan varainkäyttöön. Päätös on taattu tarvittavilla julkisilla varoilla. Tulosraportin rahoituspäätöksissä mukana ovat kaikki rahoituspäätökset, jotka on tehty vuosina 2019-2021 varsinaisen kehitysyhteistyön momentilta (24.30.66), kehitysyhteistyön finanssisijoitusten momentilta (24.30.89) ja demokratia- ja oikeusvaltiotuen momentilta (24.30.67). Purkupäätökset on vähennetty kokonaissummasta eli jos hankkeista on jäänyt käyttämättömiä rahoja, on nämä vähennetty summasta.

Maksatukset

Varainkäytöllä eli maksatuksilla tarkoitetaan kehitysyhteistyöstä aiheutuneita menoja. Maksatukset koostuvat varsinaisen kehitysyhteistyön momentista, kehitysyhteistyön finanssisijoitusten momentista sekä eri hallinnonalojen muista momenteista, joilta on maksettu kehitysyhteistyöksi laskettavia eriä. Joidenkin erien osalta vain tietty osuus varsinaisista maksuista on laskettu kehitysyhteistyöksi (esim. maksut Euroopan Unionille ja pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto). Raportointisäännöistä on sovittu yhdessä OECD:n kehitysapukomitean jäsenmaiden kanssa lukujen vertailukelpoisuuden ja uskottavuuden varmistamiseksi.

Vuoden 2021 maksatukset ovat ennakkotietoja. Lopullisiin lukuihin voi tulla pieniä tarkistuksia vuoden 2022 loppuun asti.

Kahdenväliset maksatukset

Tilastoinnissa kahdenvälisiksi maksatuksiksi katsotaan kaikki muut paitsi hallitusten välisille järjestöille (YK-järjestöt, EU-instituutiot, Maailmanpankkiryhmä, alueelliset rahoituslaitokset) maksetut yleistuet.

Sektorit

OECD:n kehitysapukomiteassa on sovittu sektoreista, joilla kuvataan maksatusten kohdentumista eri tarkoituksiin. Aiemmin kunkin rahoituskohteen osalta huomioitiin vain pääasiallinen sektori, vaikka joissain tapauksissa toiminta voi kohdistua useammalle sektorille. Vuodesta 2019 eteenpäin on huomioitu tarkemmin myös toiminnan mahdollinen jakautuminen useammalle sektorille.

LIITE 6b: Ohjeistus kehitys- poliittisten paino- pisteiden, ihmisoikeus- perustaisuuden ja hyödynsaajien määrittämiseen liittyen

Kehityspoliittiset painopisteet

PAINOPISTE I: NAISTEN JA TYTTÖJEN SEKÄ VAMMAISTEN HENKILÖIDEN OIKEUDET JA ASEMA OVAT VAHVISTUNEET

Hanke/ohjelma kohdentuu painopistealueeseen I kun sen tavoitteena (outcome-taso) on esimerkiksi jokin tai useampi seuraavista:

- Seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin pääsyn takaavat lait ja politiikat ovat vahvistuneet
- Naisten, tyttöjen ja poikien, ml. vammaisten henkilöiden pääsy kokonaisvaltaiseen seksuaalikasvatukseen sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin on parantunut
- Naisten ja tyttöjen, ml. vammaisten henkilöiden tietoisuus seksuaali- ja lisääntymisterveydestään ja -oikeuksistaan ja kyky toimia niiden puolesta on lisääntynyt
- Miesten ja poikien rooli seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien toteuttamisessa on vahvistunut
- Sukupuolittunutta väkivaltaa kokevien henkilöiden pääsy palveluihin, jotka ehkäisevät väkivaltaa ja suojaavat siltä, on parantunut
- Haitalliset käytännöt, kuten lapsi- ja pakkoavioliitot sekä sukuelinten silpominen, lopetetaan
- Naisten ja tyttöjen, ml. vammaisten henkilöiden tietoisuus oikeuksistaan ja kyky vaatia niitä on parantunut
- Kumppanimaiden hallitusten ja kansainvälisten instituutioiden mahdollisuudet panna toimeen YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaista kehityspolitiikkaa ovat vahvistuneet
- Vammaisten henkilöiden tietoisuus oikeuksistaan ja valmius vaatia niitä on parantunut

PAINOPISTE II: KEHITYSMAIDEN TALOUSELÄMÄ ON LISÄNNYT TYÖPAIKKOJA, ELINKEINOJA JA HYVINVOINTIA

Hanke/ohjelma kohdentuu painopistealueeseen II kun sen tavoitteena (outcome-taso) on esimerkiksi jokin tai useampi seuraavista:

- **Kaikki, varsinkin naiset ja vammaiset henkilöt**, ovat tietoisia **oikeudestaan ihmisarvoiseen työhön**, sosiaaliseen suojaan ja tuloihin, ja nämä oikeudet toteutuvat
- Maaseudun ja kaupungin köyhien asukkaiden **parantuneet**

elinkeinomahdollisuudet

- **Yksityinen sektori toimii ihmisarvoisen työn ja vastuullisen liiketoiminnan standardien mukaisesti.**
- Kehittyvissä maissa toimivat yritykset **luovat työpaikkoja, elinkeinoja ja toimeentuloa** ja räätälöivät **tuotteita ja palveluja** köyhille ihmisille.
- Mikro- ja pk-yritysten ja eritoten naisyrittäjien parempi pääsy **tuki- ja rahoituspalveluihin**, jotka parantavat liiketoimintakäytäntöjä ja innovaatioita sekä integroitumista arvoketjuihin
- Koulutus- ja tutkimuslaitosten ja yksityisen sektorin paremmat valmiudet ja osaaminen edistää kestävästä kehitystä ja yhteiskehittää innovaatioita
- Kehitysmaiden hallitukset kunnioittavat ja valvovat säällisten työolojen toteutumista
- Hallinnon vahvistunut kyky parantaa yritysten toimintaympäristöä, edistää alueellista taloudellista integraatiota ja toimia kansainvälisen kaupan sääntöjen mukaisesti
- Kehittyvien maiden hallitukset tukevat kestävästä kehitystä edistävää uutta tietotaitoa, teknologiaa ja innovaatioita
- UNGP ja muut kansainväliset vastuullisen yritystoiminnan normit tunnetaan laajemmin ja niiden toteutumista seurataan tehokkaammin
- Suomen tärkeimpien monenkeskisten kumppaneiden tuki vastuullisille liiketoimintakäytännöille ja innovaatioille hyödyttää köyhiä, eritoten naisia, nuoria ja haavoittuvassa asemassa olevia
- Suomen tärkeimmät monenkeskiset kumppanit antavat **innovaatiolle ja start-up-yrittämiselle suuremman roolin ja näkyvyyden**

PAINOPISTE III: YHTEISKUNTIEN DEMOKRAATTISUUS JA TOIMINTAKYKY ON VAHVISTUNUT

Hanke/ohjelma kohdentuu painopistealueeseen III kun sen tavoitteena (outcome-taso) on esimerkiksi jokin tai useampi seuraavista:

- **Vahvistunut perusta rauhanomaisille yhteiskunnille**, rauhanrakentamisen, konfliktinehkäisyn, miinanraivauksen tai kansallisten dialogien tukemisen kautta.
- Vahvistunut demokratia, tilivelvollisuus ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus vahvistamalla poliittisten elinten tilivelvollisuutta, kansalaisyhteiskunnan vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia tai median ja ihmisoikeuspuolustajien toimintaedellytyksiä.
- Vahvistunut oikeusvaltio vahvistamalla oikeuslaitoksen ja valvontainstituutioiden toimintakykyä ja riippumattomuutta, lisäämällä oikeuspalveluiden saatavuutta, tai ihmisoikeuksiin perustuvaa lainsäädäntövalmistelua ja toimeenpanoa.
- Vahvistunut julkishallinnon kapasiteetti tuottaa laadukkaampia palveluita, jotka ovat kaikkien saatavilla tukemalla uudistuspolitiikkoja, suunnittelua ja budjetointia sekä edistämällä tilivelvollisuutta.
- Hallinnon hajauttaminen ja päätöksenteon desentralisaatio, vahvistunut paikallistason hallinnon kapasiteetti tuottaa palveluita ja kerätä (vero)varoja.
- Parantunut koulutuksen laatu ja saatavuus tukemalla opetus-

alan kehittämisohjelmia ja – hankkeita.

- Vahvistunut kansallinen rahoituspohja tukemalla tehokasta ja oikeudenmukaista verotusta ja verotulojen käyttöä julkisten palveluiden rahoittamiseksi, vahvistamalla verohallintoa, julkista taloushallintoa, ehkäisemällä korruptiota ja laittomia rahavirtoja.
- Vahvistunut koulutusjärjestelmän avoimuus kaikille (äidinkielen opetus, vammaisten henkilöiden opetus, sukupuoliopeutus ja esiopetus)
- Parantunut vammaisten naisten ja tyttöjen pääsy ammatilliseen koulutukseen
- Parantuneet naisten, nuorten ja vammaisten henkilöiden osallistuminen ja johtamismahdollisuudet rauhaa ja turvallisuutta koskevista asioista
- Parantunut naisten ja haavoittuvassa asemassa olevien pääsy osallistumaan päätöksentekoon politiikassa ja julkisessa elämässä

PAINOPISTE IV: Luonnonvarojen kestävä käyttö edistää ilmastokestävää ja vähäpäästöistä kehitystä

Hanke/ohjelma kohdentuu painopistealueeseen IV kun sen tavoitteena (outcome-taso) on esimerkiksi jokin tai useampi seuraavista:

Ilmastonmuutoksen hillintä tai siihen sopeutuminen

1. Ilmastonmuutoksen hillintä (kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen/välttäminen tai hiilen sidonta)
2. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen (maan/alueen/ yhteisön/luonnonjärjestelmän kyvyn sopeutua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ja ilmatoriskeihin kasvattaminen)

Metsä ja biodiversiteetti

1. yhä suurempi osa metsistä, valuma-alueista ja biodiversiteettistä on suojeltua ja/tai osallistavan, kestävä ja kokonaisvaltaisen hallinnan piirissä (SDG 15.1, 15.2, 15.3)
2. Pienviljelijöiden sekä pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet osallistua ketään syrjimättömiin ja sukupuolensensitiiviin arvoketjuihin ovat parantuneet
3. Kaikki sidosryhmät saavat aiempaa parempaa tietoa metsä- ja maaresurssista
4. Integroidun vesivarantojen hallinnan edistäminen, mukaan lukien rajat ylittävät vesivarannot
5. POLITIIKKAVAIKUTTAMINEN: Parempi globaali ympäristöhallinto ja turvallisempi maanomistus muun muassa monenvälisten ympäristösopimusten ja -foorumien avulla

Energia

1. kotitaloudet, erityisesti naiset, hyötyvät uusista puhtaan energian palveluista (SDG 7.1)
2. Julkiset ja yksityiset yritykset, eritoten mikro- ja pk-yritykset, pystyvät lisäämään uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä (SDG 7.2)
3. Julkiset laitokset pystyvät edistämään energiatehokkuutta paremmin (SDG 7.3)
4. POLITIIKKAVAIKUTTAMINEN: Julkisen kehitysavun kriteerit ovat paremmin linjassa Pariisin ilmastopöytäkirjan kanssa

koskien investointeja fossiilisia polttoaineita hyödyntäviin hankkeisiin. Johdonmukaista fossiilisten polttoaineiden tukipolitiikkaa edistetään kaikilla politiikan aloilla.

Meteorologia ja katastrofiriskien vähentäminen

1. Kumppanimaiden kyky tuottaa tehokkaita ja oikea-aikaisia sää- ja ilmastopalveluja sekä ennakkovaroituksia on parantunut.
2. Kumppanimaat ovat laatineet katastrofiriskien hallintastrategioita tai -suunnitelmia kansallisella ja/tai paikallisella tasolla.
3. Yksilöiden ja yhteisöjen kyky varautua ja ryhtyä ennakoiviin toimiin sään ääri-ilmiöiden tai luonnonkatastrofien uhatessa on parantunut.

Ruoka- ja ravitsemusturva

1. kestävä maataloustuotanto on lisääntynyt pienviljelijöiden keskuudessa (myös vammaisten), ja nautitaan kiinnitetty erityistä huomiota (SDG 2.4)
2. Pienviljelijöillä (myös vammaisilla), erityisesti naisilla, alkuperäiskansoilla ja paikallisilla yhteisöillä, on turvattu oikeus maan omistukseen ja hallintaan (SDG 1.4 & 2.3)
3. Pienviljelijöiden sekä pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet osallistua ketään syrjimättömiin ja sukupuolensensitiiviin arvoketjuihin ovat parantuneet
4. Viranomaisilla ja maanviljelijöillä on paremmat valmiudet varmistaa, että ruoan laatu ja turvallisuus ovat parantuneet
5. POLITIIKKAVAIKUTTAMINEN: Maatalous- ja kehityspolitiikan välinen yhtenäisyys on parantunut EU:ssa

Vesi

1. Yhteisön, julkisen ja yksityisen sektorin parempi kapasiteetti tuottaa perus ja turvallisen tason vesihuoltoa (SDG 6.1).
2. Yhteisöillä ja kotitalouksilla, myös naisilla ja vammaisilla henkilöillä, on käytössään ilmastokestävät vesi- ja sanitaatio palvelut (SDG 6.2).
3. Kotitalouksien ja yhteisöjen, mukaan lukien naisten ja vammaisten henkilöiden, tietämys ja valmiudet omaksua hyviä hygieniakäytäntöjä ovat parantuneet.
4. Sukupuoli- ja vammaissensitiivisiä vesihuolto, sanitaatio ja hygienia palveluita vahvistetaan kouluissa, terveydenhuollossa ja muissa julkisissa tiloissa.
5. POLITIIKKAVAIKUTTAMINEN: Kehittynyt YK:n vesiarkkitehtuuri kestävä kehityksen tavoitetta 6 varten; rajat ylittävien vesiresurssisopimusten edistäminen

Ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan toteutuminen

Kohdassa kartoitetaan hankkeen/ohjelman tavoiteltu ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan taso. Tasot perustuvat ulkoasiainministeriön yleisohjeeseen ihmisoikeusperustaisesta lähestymistavasta kehitysyhteistyöhön (Human Rights Based Approach in Finland's Development Cooperation, Guidance Note, 2015).

Ihmisoikeussokea - interventio ei huomioi ihmisoikeuksia

Interventiossa ei huomioida ihmisoikeuksia: toimintaympäristön ihmisoikeustilannetta ja intervention mahdollisia kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia ei ole arvioitu. HUOM! Arvion tekeminen on pakollinen vaatimus. Jos linkitys ihmisoikeuksiin on kaukainen tai arvion tekeminen ei ole mielekästä tai mahdollista, ks. alla kohta 'ei määritelty'.

Ihmisoikeussensitiivinen – interventio huomioi ihmisoikeudet osana intervention prosesseja

Ihmisoikeustilanteesta on tehty arvio sen varmistamiseksi, ettei interventiolla ole suoria tai välillisiä haitallisia vaikutuksia ihmisoikeuksien toteutumiseen, eikä se edistä tai vahvista syrjintää ylläpitäviä rakenteita, normeja tai käytäntöjä. Ihmisoikeusperiaatteet (syrjimättömyys ja tasa-arvo; osallistuminen ja inklusio; läpinäkyvyys; ja vastuuvollisuus) ohjaavat intervention suunnittelua, toimeenpanoa, seuranta- ja arviointia.

Ihmisoikeusprogressiivinen – interventio edistää ihmisoikeuksia osana sen tulostavoitteita

Interventiossa on varmistettu ihmisoikeussensitiivisen tason minimivaatimukset. Lisäksi interventio sisältää toimia tiettyjen ihmisoikeuksien edistämiseksi 'outcome' ja 'impact' tasoilla ml. oikeudenhaltijoiden ja vastuunkantajien tai muiden vastuullisten toimijoiden kapasiteetin vahvistamiseksi. Eriteltyä tietoa käytetään ja analysoidaan systemaattisesti intervention suunnittelussa ja tulosten seurannassa.

Ihmisoikeustransformatiivinen – intervention tulostavoitteena on edistää ihmisoikeuksia ja vaikuttaa ihmisoikeushaasteiden juurisyihin

Interventiossa on varmistettu ihmisoikeussensitiivisen tason minimivaatimukset. Tämän lisäksi intervention tulostavoitteena 'outcome' ja 'impact' -tasolla pyritään vaikuttamaan niihin syihin, jotka estävät ihmisoikeuksien täysimääräisen toteutumisen. Näihin kuuluvat esimerkiksi toimet, joilla pyritään muuttamaan lainsäädäntöä, politiikkatoimia, instituutioita, rakenteita, käytäntöjä tai normeja. Tilivelvollisuutta korostetaan suunnittelussa ja interventiossa on selkeästi määritelty vastuunkantajien velvollisuudet ja oikeudenhaltijoiden oikeudet. Interventio sisältää aktiivista vaikuttamistyötä. Aktiivista ja strategista poliittista vuoropuhelua relevanteista ihmisoikeushaasteista käydään osana interventiota.

Ei määritelty

HRBA:n tasoksi voidaan valita 'ei määritelty' vain poikkeustapauksissa ja silloin kun tähän on hyvät perustelut, jotka tulee kirjoittaa auki. Näihin kuuluvat interventiot, joissa HRBA-tason määrittely ei ole mielekästä tai joissa linkki toimintaympäristöön on hyvin kaukainen tai olematon. Tällaisia interventioita voivat olla esimerkiksi erilaiset tekniset koulutukset tai foorumeiden ja kokousten rahoitus, yksiköiden suunnittelumäärärahat sekä erilaiset hallinnolliset kulut (IT-hankinnat, konsulttipalvelut, henkilöstökulut).

Haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt osana hankkeen/ohjelman hyödynsääjää

Kohdassa kartoitetaan ne haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt, jotka hankkeessa/ohjelmassa on erityisesti huomioitu (hanke/ohjelmadokumenteista käy ilmi, miten). Kohdassa myös kartoitetaan onko hankkeessa/ohjelmassa toimeenpantu, edistetty tai huomioitu vammaisten henkilöiden oikeuksia ja/tai osallistumismahdollisuuksia.

Ohjeet hankkeille/ohjelmille, joissa on vammaisia henkilöitä hyödynsääjää:

- Erityinen vammaishanke/ohjelma: Hankkeen/ohjelman päätavoitteena on vammaisten oikeuksien ja aseman vahvistaminen ja/tai hankkeen päähyödynsääjää ovat vammaiset henkilöt. Hankkeen budjetista 100 % käytetään näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Hanke voi keskittyä esimerkiksi lainsäädäntöön, kapasiteetin vahvistamiseen, peruspalveluiden saatuuteen, osallistumis- sekä vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseen, työllisyyteen, toimeentuloon, infrastruktuuriin, asenteiden muokkaamiseen tai tiedon keräämiseen.
- Erillinen vammaiskomponentti: Hankkeen/ohjelman päätavoitteena ei ole vammaisten henkilöiden oikeuksien tai aseman edistäminen. Hankkeessa on kuitenkin erillinen komponentti, jossa keskitytään vammaisten oikeuksien tai osallistumismahdollisuuksien edistämiseen hankkeen päätavoitetta koskevalla toimialalla. Komponentilla on budjetti.
- Hankkeessa/ohjelmassa on huomioitu osallistumis- ja esteettömyyskysymyksiä: Hankkeessa/ohjelmassa ei ole erillisiä vammaistavoitteita eikä välttämättä erillistä budjettia. Hankkeessa on kuitenkin toimintoja, jotka edistävät tai mahdollistavat vammaisten osallistumisen ja hankkeesta hyötymisen esimerkiksi osallistamalla vammaisia hankkeen suunnitteluun, toimeenpanoon ja seurantaan. Hanke voi myös edistää vammaisten osallistumista esimerkiksi poistamalla tai minimoimalla osallistumiseen liittyviä esteitä tai esteettömällä viestinnällä.

Vammaisrahoituksen osuus

Vammaisrahoituksen osuus ilmoitetaan vain hankkeista/ohjelmista, joissa on erillinen vammaiskomponentti. Vammaisrahoituksen osuudeksi voidaan laskea komponenttiin varattu/käytetty budjetti. Arvioitu vammaisrahoituksen osuus ilmoitetaan prosenttiosuutena hankkeen/ohjelman kokonaisrahoituksesta.